

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗

มหากษัตริย์วัฏจักร

เราทุก ๆ รูปหวังที่จะทำตนให้มีคุณค่าเหนือกิเลสอันเป็นของต่ำทราวมทั้งหลาย ด้วยธรรมของพระพุทธเจ้าอันเป็นของประเสริฐ ฉะนั้นการประกอบความ پاکเพียรของผู้ต้องการสารคุณแก่ตนโดยลำดับ จึงต้องได้ใช้ความพยายาม เพราะกิเลสนี้ฝังใจมานานนับไม่ได้แล้ว จนคล่องตัวไม่ได้มีฝืนอะไรกับเรา แต่เราจะแก้จะต้องถอนมัน ต้องใช้ความฝืนกันอย่างเต็มที่ เพราะมันเหนียวดึงไม่ขาด ฝืนดึงจนแทบล้มแทบตาย ก็เพราะมันเหนียวมันแน่น ถ้าเป็นของดึงง่าย ๆ เหมือนเส้นหญ้ามันก็ไม่น่ายาก ขาดสะบัดไปทันทีทันใดที่ดึงนั้นแหละ แต่ที่มันเหนียวแน่นมันคงยิ่งกว่าสิ่งใด ในสามแดนโลกธาตุนี้มีสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เหนียวแน่นมันคงมากที่สุดเท่าที่เดียวในหัวใจของสัตว์ และเป็นสิ่งที่กล่อมสัตว์ได้อย่างสนิทใจตายใจ

ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรื่นเรริงบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทุกข์ความลำบากชักจูงไปได้ทั้งนั้นเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง เพราะมันแหลมคมมากถึงขนาดสัตว์โลกไม่รู้สึกรู้สีกตัวเลย มันถึงได้จูงเราเหมือนจูงวัวจูงควาย กิเลสจูงพวกเราไม่ผิดอะไรกับเราจูงวัวจูงควายไปใช้ไปสอยหรือเอาไปฆ่า ไม่รู้ตัวเลย กัดหญ้าไปเรื่อยอย่างนั้น นี่ก็เพลินไปเรื่อย ทุกข์ก็ทุกข์ไปตามเพลงของกิเลส พอใจเป็นไปตามเพลงของมันทั้งนั้น จึงเปรียบเหมือนกับสัตว์ตัวหนึ่งนั้นแหละ

ต้องขอยกยอว่าผมพูดหยาบนะ เรื่องของกิเลสที่มันจูงเรานั้นมันหยาบ จึงต้องพูดถึงเรื่องความหยาบของมัน และพูดถึงเรื่องความโง่ของเราที่ถูกกล่อมจากมัน นั้นว่าเป็นเช่นไรบ้าง มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ แต่ก่อนผมก็ไม่ได้คิดได้อ่านอะไรนักเรื่องเหล่านี้ แต่ทุกวันนี้มันเป็นแล้วอย่างนั้น เป็นไปตั้งแต่เรายังไม่รู้ไม่เห็น เมื่อได้ปรากฏขึ้นมาแล้วตามหลักความจริงของมัน ที่มันแสดงต่อจิตใจของเราอย่างไรบ้าง ทำไมจะพูดไม่ได้

เพราะสิ่งนี้เป็นโทษแท้ ๆ เป็นสิ่งที่ควรสะดุดใจอย่างมาก ทำไมเราจะไม่คิดไม่ค้นขุดคุ้ยขึ้นมาดูมัน เพื่อแก้ไขเพื่อถอนเต็มสติกำลังความสามารถของเรา และทำไมเราจึงจะไม่ประกาศให้เพื่อนฝูงอันเดียวกันฟัง ซึ่งก็ตกอยู่ในห้วงแห่งกองทุกข์ เพราะมันบีบบังคับเช่นเดียวกัน จะไม่แสดงได้อย่างไร ต้องแสดง นี่ในฐานะเป็นอาจารย์ของหมู่เพื่อน ที่เสกสรรให้เป็นครูเป็นอาจารย์ ต่างองค์ก็มาเอง ๆ ก็จำต้องได้พูด เพราะเล็งเห็นเจตนาของเพื่อนฝูงที่มา เพราะฉะนั้นจงอย่าได้นอนใจ

อย่าเข้าใจว่าสิ่งที่เป็นอธรรม อันเป็นข้าศึกกลบล้างธรรมความประเสริฐของ พระพุทธเจ้านี้จะพาเราวิเศษวิโสประการใด มันจึงเราเหมือนกับเราจูงสัตว์ไปนั้นแหละ จะพามันไปสวรรค์นิพพานที่ไหน จูงสัตว์อย่างมากที่สุดก็จูงไปกินหญ้า มากกว่านั้นก็จูงเข้า คราดเข้าไถเข้าลากเข้าเข็นภาระหนักต่าง ๆ และนอกจากนั้นก็จูงไปฆ่าเท่านั้น กิเลสจูง สัตว์โลกก็จูงแบบเดียวกันนี้แหละ มันไม่ได้จูงไปสวรรค์นิพพานให้วิเศษวิโสพ้นโลกพ้น สงสารไปไหนเลย มันจูงไปแบบเดียวกันกับคนจูงสัตว์ไปในที่ต่าง ๆ และไปด้วยเหตุผล ที่ต้องการต่าง ๆ นั้นแหละ เรื่องของมันมีเท่านั้น จงพากันหนักแน่นมั่นคง

เชื่อกิเลสเราเชื่อมานานแล้ว ผลก็เป็นดังที่รู้ ๆ เห็น ๆ กันอยู่ที่นี่ ไม่มีใครจะดี วิเศษวิโสได้รับความสุขความสบายอะไร เพราะความเชื่อกิเลสและทำตามกิเลส ซึ่งเป็น ฝ่ายอธรรมลบล้างศาสนธรรม เราบวชมานี้เราเชื่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ถึงกับเปล่งวาจาออกมาว่า พุทธ ธรรม สงฆ์ สรรณ คัจฉามิ ตั้งแต่ขณะบวชที่แรก ขอให้ สรรณะทั้งสามนี้ฝังใจความพากเพียรระจ๋อยเป็นไป กิเลสมันจะเหนียวแน่นมั่นคงขนาด ไหนก็สู้ธรรมะไม่ได้ เพราะธรรมะเหนือนั้น เมื่อเราคว่ำถูกเครื่องมือที่จะปราบกิเลสแต่ ละประเภท ๆ มาใช้ เราจะต้องปราบได้เรียบร้อยภายในจิตใจ เวลานี้เราคว่ำเครื่องมือ ไม่ถูก แม้แต่รักษาศีลก็ต่าง ๆ พร้อย ๆ

อุบายวิธีการที่จะทำสมาธิให้เกิดก็ล้มลุกคลุกคลาน นี้เรียกว่าเราจับเครื่องมือที่ เหมาะสมซึ่งจะทำให้จิตสงบนั้นไม่ถูก จิตจึงสงบไม่ได้ ถึงจับถูกก็จับประเดี๋ยวประด๋าว แล้วให้หลุดไม่หลุดมือไปเสีย นี่มันก็สงบไม่ได้ และจับมาแล้วก็มือไม่อ่อนเปียกไปหมด เสียแล้วให้เครื่องมือนั้นหลุดไม่หลุดมือไปเสีย กิเลสเอาไปถลุงหมดดวงใจดวงนั้นอย่าง นี้เสีย มันก็เป็นสมาธิขึ้นมาไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่ธรรมนั้นคือเครื่องปราบสิ่งฟุ้งซ่านรำคาญ ภายในจิตใจ เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นมาภายในใจนั้นแล แต่มันก็จับไม่ถูกใช้ไม่ เหมาะใช้ไม่ถูกเสีย

คำที่ท่านว่าปัญญาเหมือนกัน นั้นยิ่งลึกซึ้ง อุบายวิธีการที่จะทำให้เกิดปัญญา ก็ เป็นอุบายวิธีการมีความหนักแน่นมั่นคง เช่นเดียวกับเราจะทำสมาธิให้เกิด เมื่อถึงขั้น ปัญญาที่ควรจะเกิดเราต้องเป็นผู้นำหน้าก่อน ด้วยการพิจารณาพิจารณาพาคันพาคิดจุด ลากออกไปหาแง่ต่าง ๆ หาเหตุผลหาเรื่องราวต่าง ๆ มาคิดขั้นปรุงขั้นตักแต่งขึ้น แล้วยกย่อนถาม ตั้งปัญหาถามตัวเองอยู่เสมอเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันมามากน้อย ตั้งปัญหาถามกันไปเรื่อย ๆ แล้วจะได้อุบายออกมาเป็นลำดับ ลำด

จนกระทั่งปัญญาเริ่มปรากฏตัวขึ้นมาในหลักสมาธิภาวนา ดังท่านสอนไว้ว่า ภาวนามยปัญญาแล้ว นั่นละที่นี้ถ้าเป็นราก็เริ่มไหวตัวออกสู่ทางอันราบรื่นและรวดเร็ว

เป็นลำดับไป ปัญญาเมื่อได้เห็นคุณค่าของตัวเองที่คิดค้นขึ้นมาได้แล้ว ทีนี้จะเริ่มแตกแขนงไปเรื่อย ๆ นี่ท่านเรียกว่าภาวนามยปัญญา ปัญญาประเภทนี้จะไปเรียนจากผู้ใดไม่ได้ แม้จากครูบาอาจารย์ก็ได้เพียงเป็นเงื่อนเป็นเค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ใช่ได้เป็นเนื้อเป็นหนังเหมือนเราผลิตขึ้นมาภายในตัวของเราเอง ท่านจะหยิบยื่นให้ถ้าเป็นไม้ก็ไม้ทั้งดุ้น ฟืนก็ฟืนทั้งท่อน อะไร ๆ ก็ทั้งดุ้น ๆ พอให้เราได้จับอันนั้นแล้วไต่เต้าไปตามนั้น แยกแขนงไปตามส่วนต่าง ๆ ของปัญญาที่ท่านแสดงไว้ทั้งดุ้นนั้น จนกลายเป็นสมบัติของตัวคือปัญญาของตัวเอง เกิดขึ้นเองภายในใจของตัว นั้นแหละปัญญาถึงจะก้าวเดิน

เมื่อปัญญานี้เริ่มก้าวเดินแล้ววิภูวนนี้จะไหวตัวละทีนี้ ร้อนรณกระวนกระวายหาทางหลีกเลี่ยง หาทางหลบหลีกปลีกตัว หาทางต่อสู้อย่างไรก็ได้ก็บรรลัยไปละทีนี้เมื่อปัญญาขั้นนี้เกิดขึ้น ปัญญาขั้นนี้ผลิตขึ้นเอง ใจที่ดวงซึ่งเป็นทีบรรจุกองกิเลส เป็นโรงงานของกิเลสมานานแสนนาน ได้เริ่มกลายเป็นโรงงานของธรรม ผลิตธรรม มีสติปัญญาเป็นต้นขึ้นมาแล้ว ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เริ่มปรากฏขึ้นในจุดเดียวกันหมด เป็นโรงงานอันสำคัญ ๆ แล้วก็นำออกปราบกิเลส ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจดวงเดียวกันนั้น ให้หมดไปโดยลำดับ ราบเรียบไปโดยลำดับ จนถึงปัญญาอัตโนมัติ นี้เป็นโรงงานขึ้นมาโดยไม่มีเจตนาที่จะปรุงจะแต่ง ไม่มีเจตนาที่ตั้งใจจะทำงาน เพราะธรรมชาตินั้นทำเอง ท่านจึงเรียกว่าอัตโนมัติ

เมื่อถึงขั้นนี้แล้วกิเลสต้องร้อน ร้อนไปโดยลำดับ และแนใจต่อความพันทุกข์ หากแนอยู่ภายในใจของผู้นั้นแล เพราะความอาจหาญมันเป็นขึ้นเอง นักต่อสู้ซึ่งไม่เคยมีในใจเลยเป็นขึ้นเอง คำว่านักต่อสู้นี้ คือสู้ไม่ถอย ไม่ลดละไม่ท้อถอย ไม่มีคำว่าอำนาจวาสนาน้อย ไม่มีคำว่าโง่ทั้ง ๆ ที่ยังโง่ต่อกิเลสบางประเภทอยู่นั้นแล แต่ไม่ได้ว่าโง่มีแต่จะเอาทำเดียว

เมื่อถึงปัญญาขั้นอัตโนมัติ ชั้นภาวนามยปัญญาล้วน ๆ แล้ว จะเป็นขั้นภายในจิตใจตลอดเวลา ไม่ว่าจะย่นว่าเดินว่านั่งว่านอน ไม่ว่าจะสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งใด ปัญญาจะติดขึ้นมาทันที ๆ กับสิ่งสัมพันธ์นั้น และนำสิ่งที่เคยสัมผัสหรืออารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งเคยสัมผัสสัมพันธ์มาแล้ว เอามาถูกันให้ได้เหตุได้ผล ให้กิเลสที่แทรกอยู่ภายในนั้นแตกกระจายออกไปโดยลำดับลำดับ ดังที่เคยพูดให้ฟัง ย่นเข้ามา ๆ นั้น

ผมเทศน์นี้เทศน์อะไรบางท่านก็อาจจะเข้าใจ เพราะมีบางท่านถามเหมือนกันว่าทำไมท่านอาจารย์ไม่เทศน์เรื่องอวิชชา ปัจจัยการเสียที่ว่างั้น ก็ไม่ทราบว่าจะให้ผมอธิบายอะไรให้ฟัง เพราะผู้นั้นก็ไม่ได้เข้าใจปัจจัยการ และไม่เคยพิจารณาปัจจัยการว่าเป็นอย่างไร และไม่เคยทำลายปัจจัยการนั้นด้วยวิธีการใดเลย เราก็ไม่ทราบว่าจะพูดอย่างไร ก็เลยรวมยอดเอาเลยว่ ก็เทศน์ทุกวันนี้เฉพาะอย่างยิ่งเทศน์สอนพระ เทศน์

แต่เรื่องปัจเจกการ อวิชชาปัจเจกฯ ทั้งนั้น ๆ เป็นแต่เพียงว่าไม่บอกว่านี่คืออวิชชาเท่านั้น มันก็เป็นอย่างนั้นอวิชชา

เทศน์ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของอวิชชาตั้งแต่กว้างเข้าไป ๆ กิ่งก้านสาขาของอวิชชา ก็เคยบอก บริษัทบริวารของอวิชชาก็เคยบอก ทางเดินของอวิชชาออกมา ผลิตบริษัท บริวารออกมาทางตาทางหูทางจมูกทางลิ้นทางกาย ออกสู่รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส กว้านผลรายได้เข้ามาสู่ใจ คือมหากษัตริย์วัฏจักรนั้นก็พูดหมดแล้ว

เพราะฉะนั้นปัญญาจึงต้องตามต้อนไปทุกแห่งทุกมุมทุกแห่งทุกหน ที่สิ่งเหล่านี้ ธรรมชาติเหล่านี้ไปแทรกไปซ่อนอยู่ในสถานที่ใด ทำลายกันด้วยความรู้จริงเห็นจริง แล้วปล่อยวางเข้ามา ๆ ความยึดมั่นถือมั่นหุดตัวเข้ามาจนกระทั่งถึงธาตุถึงขั้นนี้ ซึ่ง อวิชชามันแทรกมันซ่อนมันยึดมั่นถืออยู่ ความยึดมั่นถือนี้ก็เป็นกิ่งก้านของอวิชชานั้นละพา ให้เป็นไป จนกระทั่งรู้เท่าทันโดยลำดับลำดับก็ปล่อยเข้าไป ๆ จนถึงตัวอวิชชาแท้ก็เคยพูดแล้ว นั่นละตัวปัจเจกการแท้ จึงพังทลายกันแหลกไปหมด อวิชชาขยแหว อเสสวิราคนิโรธา สุขขารนิโรธา อะไร ๆ ก็ตามพออวิชชาดับเท่านั้นมันดับไปพร้อม ๆ กันหมด

ที่ท่านแสดงไว้ว่า อวิชชาปัจเจกฯ สุขขารา, สุขขารปัจเจกฯ วิญญาณฺ์ เราอย่าเข้าใจว่าอวิชชาทำงาน มันจะค่อยทำไปโดยลำดับลำดับอย่างนั้นนะ เหมือนกับเราหยดน้ำมันเชื่อเพลิงไว้ตรงนี้ดูซิ นี่จุดใหญ่ นั่นเป็นจุดเล็ก ๆ รอบจุดใหญ่ของน้ำมันเชื่อเพลิงนั้น พอจ่อเข้าไปนี้ ฟ้าพร้อมกันหมดทีเดียวเลย แต่เบื้องต้นมันก็ไหม้ น้ำมันที่จุดใหญ่คืออวิชชานี้ก่อน แต่ในขณะเดียวกันมันก็ไปพร้อม ๆ กัน ท่านว่า อวิชชาปัจเจกฯ สุขขารา, สุขขารปัจเจกฯ วิญญาณฺ์, วิญญาณฺ์ปัจเจกฯ นามรูป ไม่ใช่อวิชชานี้จะหนุณอันนี้แล้วไปหนุณอันนั้น แล้วไปหนุณอันโน้น ๆ

ในภาคปฏิบัติไม่ได้เป็นอย่างนั้นนะ คืออวิชชานี้เป็นเครื่องหนุณ ทั้งสังขาร ทั้งวิญญาณฺ์ ทั้งนามรูป ทั้งอายตนะ ว่าอย่างนั้นพูดง่าย ๆ มีอวิชชานี้เป็นผู้หนุณทั้งนั้น หลักความจริงแล้วมันไม่ได้เรียงลำดับลำดับอย่างที่เขียนไว้ในนั้นนะ ท่านเขียนถ้าเขียนซ้ำกันมันก็อ่านไม่ออก ท่านต้องเขียนเรียงลำดับลำดับ เป็นกิริยาของอวิชชาทำงานว่าไปอย่างนั้น แต่เวลาความจริงแล้วมันพร้อมกันหมด อวิชชาปัจเจกฯ สุขขารา, สุขขารปัจเจกฯ วิญญาณฺ์, วิญญาณฺ์ปัจเจกฯ นามรูป คือแต่ละอย่าง ๆ นี้ทำงานพร้อมกันหมด คือมีอวิชชาเท่านั้นหรือทั้งนั้นเป็นผู้หนุณ ปัจเจกฯ ๆ มันหนุณ พออวิชชาดับดวงเดียว ทีนี้ก็ อวิชชาขยแหว อเสสวิราคนิโรธา สุขขารนิโรธา คือดับพร้อมกันหมดไม่มีอะไรเหลือเลย นั่นมันก็พร้อมกันเช่นเดียวกัน นิโรธา โหติ นี้เป็นหลักธรรมชาติแห่งการปฏิบัติเป็นอย่างไร

ไม่ใช่จะค่อยไล่ค่อยเรียงไปตามนั้น แล้วไปฆ่าปัจจัยนั้นแล้วไปฆ่าปัจจัยนี้ที่มัน
 หนุนอวิชาให้เกิดสังขาร หนุนสังขารให้เกิดวิญญาณ ให้เกิดนามรูป ให้เกิดสฬายตนะ
 อะไร ๆ สัมผัสสัมพันธ์กันไปเรื่อย ๆ อย่างนั้น ไปฆ่าอย่างนั้นตาย วันยังค่ำหาอวิชาไม่
 เจอ มีแต่จะร้ายมนต์บ่นเพื่อยู้อย่างนั้นนะ หากความจริงจะไม่เจอ เพราะฉะนั้นจึงต้อง
 ปฏิบัติอย่างที่ว่านี้ นี่คือหลักธรรมชาติหลักความจริง ที่จะให้อวิชานี้ดับจริง ๆ พิจารณา
 อย่างนี้

นี่เทศน์อวิชาทั้งนั้นนะไม่ได้เทศน์อะไร หลักของการปฏิบัติต่อกิเลสประเภท
 ต่าง ๆ จนกระทั่งเข้าถึงอวิชา ปฏิบัติอย่างนี้ อย่างที่เทศน์มาแล้วไม่รู้กี่ครั้งก็หน มัน
 ม้วนเสื่อลงไปตรงนั้นแล้วม้วนเสื่อหมด เหมือนเราถอนต้นไม้ จำเป็นอะไรจะต้องไปนับ
 ดอกนับใบ ไปตัดกิ่งตัดก้านมัน พอถอนรากแก้วมันพรวดขึ้นมาเท่านั้น กิ่งไหนก้าน
 ไหนแม้จะมีดอกใบดกหนา ผลดกหนาขนาดไหนก็ตาม มันเรียบบูรตตายไปด้วยกันหมด
 นั้นมันอย่างเดียวกันนั้นแหละ

จึงขอให้ทุก ๆ ท่านจงตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ให้เห็นความวิเศษวิโสของธรรม ซึ่ง
 พร้อมทั้งจะเกิดภายในใจเสมอ เวลานี้มีแต่กิเลสออกหน้าออกตา ทุกกิจกรรมารยาท ทุก
 อาการแห่งความเคลื่อนไหวของใจ เราไม่ทันมันซิ มีแต่มันออกหน้าออกตา จิตทั้งดวง
 กลายเป็นเวทีของมันเต้นรำไปหมด ธรรมะก้าวไม่ออก นี่มันจะไม่ทุกอย่างไร เมื่อมีแต่
 กิเลสเต้นรำขี้ข้ายู่ภายในจิตใจตลอดเวลา หากความวิเศษศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนในตัวของ
 เรา เมื่อธรรมได้ก้าวออกไปดังที่ได้กล่าวนี้ นับวันจะปรากฏความวิเศษศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา
 ในตัวเองโดยไม่ต้องเสกสรรปั้นยอ ใครก็ตามจะภูมิใจในใจมันใจเข้าโดยลำดับลำดับ
 ภายในใจนี้แหละ เพราะฉะนั้นจึงขอให้ทุก ๆ ท่านตั้งอกตั้งใจ อย่าได้ท้อถอยอ่อนแอ

การมั่วการสุ่มกันไม่ใช่ทางของสมณะ ถึงเวลาที่จะมาฉันทน้ำร้อนน้ำชาทำให้มาด้วย
 ความมีสติ เป็นผู้มีความเพียร อย่ามาคุยกันเรื่องนั้นเรื่องนี้มันนั่นมันนี่ อันเรื่องเหล่านี้
 โลกเขาก็มีอยู่แล้วไม่เห็นวิเศษอะไร มองดูกิริยาท่าทางให้มันงามตาเบาใจสักหน่อย
 อย่าให้มันสะดุดตาสะดุดหูเลย นี่มันมักเป็นอย่างนั้น ถ้าว่าเสียงก็ไม่ออมปากเลยละ
 เสียงคนมีสติเสียงคนไม่มีสติมันก็รู้ แน่ะ มันก็บอกในจุดนั้น กิริยาท่าทางการแสดงออก
 มีสติหรือไม่มีสติมันก็รู้ ทำไมจะไม่รู้ ก็เรื่องกิเลสกับใจ ธรรมกับใจ มันสัมผัสสัมพันธ์
 กันอยู่ตลอดเวลาไม่รู้ได้อย่างไร มันทนไม่ได้ต้องรู้ นี่ชี้ที่เป็นข้อหนักใจกับหมูกับเพื่อน
 เผลอให้มันต่ออยู่เรื่อย ๆ นำอิดหนาระอาใจ

สิ่งหยาบ ๆ บางอย่างพูดแล้วไม่รู้เรื่อง อย่างนี้ก็มี มันยิ่งส่อเข้าไปถึงความ
 ละเอียดยของกิเลส จะแก้มันได้ยังไง เพียงหยาบ ๆ เท่านั้นก็ไม่ได้

จึงต้องได้ฝึกได้ซ้อมเข้าไปทุกกิจกรรมที่แสดงออก ให้มันทันกับเหตุการณ์เสมอ นั่นแหละปัญญาอันนี้แหละ จะก้าวเข้าไปสู่ปัญญาอัตโนมัติที่แหลมคมที่สุด ปราบกิเลสเรียบราบไป ไปตั้งแต่การฝึกการซ้อมการพิจารณาค้นคว้าลุ่มลูกคลุกคลานนี้แหละ เอาให้จริงให้จังนะ

เอาละพูดเท่านี้ เหนื่อยแล้ว วันนี้พูดมากไม่ค่อยได้ พูดแค่นี้ก็เอาละ
พูดท้ายเทศน์

เหนื่อย คิดดูแขกคนมาก็สงสาร ดูซิจะทำไฉน เขามาเพื่อเรา ถ้าเราไม่ตายก็ยังมีเขาไม่ได้มาเพื่อทำลายเรา เพราะฉะนั้นเราควรรับเราก็รับ รับคนละเล็กละน้อย ไม่ควรรับเราก็ไม่รับ เพราะดูอยู่ในตัวเสมอ มันควรไม่ควรมันบอกอยู่ในตัวนั้นแหละ

นี่ปีนี้นักพระนะ อย่าให้มันโลเลนะ ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติ ใครจะใช้อุบายความเพียรวิธีใดก็เอา ทำลงไปเถอะในวงสังฆธรรมไม่ผิดหรอก

วันนี้ก็เหนื่อยหอบไปละ นี่แหละมันเป็นของมันอยู่ในนี้ต้องได้ระวัง คนก็มาก.. แน่น ช่วงนี้หยุดหลายวันเสียด้วยแน่นไปหมด นี่ถ้าเราไม่เข้มงวดกวดขันมันยิ่งจะเลอะๆ เทอะๆ กว้านี้ มากกว่านี้ เลอะๆ เทอะๆ กว้านี้ ก็เพราะว่าเขาไม่มีคัมภีร์วินัยถึงเข้ามาปฏิบัติศีลธรรมก็ต้องเอานิสัยเดิมมาใช้อยู่นั้น เปิดเทปก็ได้เตือนนี้ มันใครเปิดเทปทางโน้นเสียงมันลั่นนักนี้ อยู่กุฏินี้ก็ได้ยิน ผมได้ยินจริง ๆ นี้ เสียงตรงนั้น ๆ วันหลังมาก็จีเอา ๆ ผู้อื่นที่นั่งภาวนาอยู่มันก็กวนเขาซิ จะเอาถ้อยเอาความจากเสียงนั้นก็ไม่ได้ เพราะเสียงมีเพียงมากกระทบกระเทือนไม่ได้ถ้อยได้ความอะไรนี้ ถ้าผู้ตั้งใจฟังมันก็ได้ถ้อยได้ความ แต่ผู้อยู่ห่าง ๆ นั้นซิ ได้ยินแต่เสียงโวกเว๊ก ๆ มากกระทบใจ นี่ก็ต้องเตือน

ต่อจากนั้นก็ดูเอาพวกมารุมคุยกับพระ ก็ดูเอาซิ ไล่หนีเดี๋ยวนี้เลย ไปเยี่ยมกันตามกุฏิก็เหมือนกัน ไม่ได้นะ มีแขกคนมาญาติโยมมาให้มาที่ศาลา มาต้อนรับนี่ เคยเห็นความเสียมามากแล้วเรื่องเหล่านี้ คุยกันตามกุฏิอะไร ๆ ยุ้งกันไปหมด มีอะไรก็ให้มาคุยกันที่ศาลานี้ ต้อนรับเขาที่นี้ อย่าไปคุยมั่วสุ่มกันที่กุฏินะ การปกครองหมู่เพื่อนนั้นหนักแน่นเมื่อไร ไม่ใช่ของเล่น เพื่อจะให้เป็นความตั้งมั่นนั้นแหละ เข้มงวดกวดขันก็เพื่อความดีไม่ใช่เพื่อความเสียนี่

นี่ก็เคยไป อย่างที่เราเห็นแหละ ไปกุฏิไหนเสียงลั่น ตามในวัดในเมืองในบ้านที่ไหน แม้แต่วัดกรรมฐานก็เป็นไปได้ แต่วัดเราจะมาทำอย่างนั้นไม่ได้ ลืมเนื้อลืมตัวพระก็ตี ประชาชนที่มาเกี่ยวข้องกับพระก็ลืมเนื้อลืมตัว ต่างคนต่างลืมเนื้อลืมตัว บวกกันเข้าจะเป็นผลอย่างไรขึ้นมา อันนี้ก็จารีตประเพณีของพระของโยมที่ต้อนรับกันด้วยความจำเป็นเท่านั้นก็ให้จากกันไป มาพูดรำร่ำไรกันซ้ำ ๆ ซาก ๆ เรื่องนั้นเรื่องนี้ให้ยุ้งไปหมดอย่างนั้นไม่เอาละ

เดี๋ยวนี้มันลดลงขนาดนั้นนะ ขนาดที่จะตอบจดหมายก็ต้องถือว่าเป็นการเป็นงานหนักหนาจริง ๆ แล้วเดี๋ยวนี้ จดหมายมาถึงหน้ากระดาษแล้วผมไม่ได้อ่านเลย ตามันก็ฝ้าฟางไปหมด พออ่านไป ๆ ฝ้าฟางเข้าไปจนไม่มองเห็น แล้วความคิดความปรุงของจิตไปตามจดหมายก็ต้องใช้ความคิด ไม่งั้นเข้าใจได้อย่างไร ก็ขีดน้ำหมึกไว้เฉย ๆ เราเป็นผู้ให้ความหมายเอาเอง เขียนว่าอย่างไรล่ะ นั่นก็ต้องใช้ความปรุงบ้างซิ มันก็เหนื่อย เมื่อก่อนก็ไม่เป็น นี่เวลามันซำรุดแล้ว อะไรผ่านนิตหนึ่ง ๆ ก็พลอยแต่จะลึ้มเหมือนเส้นหญ้านี้ ถูกลมพัดนิตหนึ่งก็เอน ๆ ลูไปทางนั้นลูไปทางนี้ ทั้ง ๆ ที่ลมไม่ได้รุนแรงอะไรนัก นี่ก็เหมือนกัน งานแบบนี้เป็นงานที่เคยทำมาแล้วทั้งนั้น แต่มาถึงระยะนี้แล้วมันเป็นยังไง มันเลยถือว่าเป็นงานที่หนักมากกว่าที่แล้ว

ต่อไปการสอนผู้สอนคนก็จะลดลงไปเหมือนกันกับสอนพระสอนเณร อยู่โดยลำพังก็เหมือนรถเอาเข้าโรงซ่อมไว้อย่างนั้นละ มีแต่ซ่อม หากขี่ไม่ได้ อย่างไร สุดท้ายก็ทิ้งตุ้ม ก็เรื่องความจริงมันเป็นอย่างนั้น เรา ก็พูดตามความจริง โลกนี้เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นจึงให้เรียนความจริงให้มันรู้เสียตั้งแต่ต้นทางที่ยังไม่ตายนี้ ถึงวาระมันจะเป็นมันก็ต้องเป็นไปตามที่ธรรมบอกไว้ทุกสิ่งทุกอย่าง มันก็หายห่วงหายหวง อนาคตเสียตั้งแต่ยังไม่ตาย ปล่อยกันไว้แล้วตั้งแต่ยังไม่ตาย เพียงความรับผิดชอบยังมีต่อกันอยู่เท่านั้น แสนสบาย

เอ้ ผมได้อ่านหนังสือเล่มหนึ่งที่ใครเขียนอยู่งานศพท่านมหาปิ่น ราชบุรีนะ อย่างนั้นซิเอาผมไปอ้างนะ ว่าผมเป็นคนว่านรกมีอยู่เพียงภายในใจเท่านั้น ในนั้นดูปฏิสนธินรกข้างนอก ปรภพนี้ จะว่ายังไง ผมได้อ่านแล้วนะ เพราะฉะนั้นถึงได้จับจุดนี้ไว้ อย่างนี้แหละคน มีครูบาอาจารย์อะไรที่เป็นที่เคารพเลื่อมใสของคนแล้ว ใ้เรากำลังคึกคะนองเอาความเห็นของเราเข้าไปใส่ปุ๊ป อาศัยอำนาจของครูบาอาจารย์อย่างนี้แหละ มันแทรกกันอย่างนี้แหละจะทำยังไง ผมไม่เคยพูด ท่านทั้งหลายเคยได้ยินไหมเรื่องปลาล้างนรกสวรรค์อะไรนี้ ผมเกิดทุนพระพุทธเจ้าเสียจนหัวใจขาดผมยอมให้ขาดไปเลย ที่พระองค์ทรงแสดงไว้แล้วนั้นผมหาที่ค้านไม่ได้เลย ไม่อาจที่จะพูดให้ฟังว่านี่น่า ๆ มันไม่ใช่วิสัยของตาจะเห็นกันนี้

จึงบอกให้ปรับใจให้ดี ๆ ถึงได้บอกเสมอ อันใดที่ควรจะรู้จะเห็นมันจะเห็นหมดนั้นแหละ ไม่มีอะไรที่จะกว้างขวางลึกซึ้งสุขุมมากกว่าใจที่จะรู้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันแค่รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสเท่านั้น มันวงแคบ ๆ นอกจากนั้นไปแล้วมันไม่ได้เรื่อง แต่ใจนี้เป็นสิ่งที่พิสดารมากที่สุด ไม่มีอะไรเกินใจเรื่องพิสดาร เวลามันโง่ก็โง่อย่างพิสดาร เวลามันฉลาดก็ฉลาดอย่างพิสดาร เวลามันโง่อย่างพิสดารมันก็ยังอวดฉลาดอย่างพิสดาร แต่เวลาฉลาดอย่างพิสดารให้เต็มที่แล้วไม่ยอมอวด ผิดกันเท่านั้น

แหละ เพราะความอยากก็เป็นกิเลส กิเลสพังไปแล้วเอาอะไรมาอยาก ยังเหลือแต่ความจริงล้วน ๆ เท่านั้น คำที่เขาติดกับคำที่เขาขมมีน้ำหนักเท่ากัน ไม่มีอะไรเกินกัน มากกว่ากัน ถ้าไม่ใช่กิเลสเป็นผู้พาเสกพาสรร ธรรมท่านไม่เสก วางไว้ตามความจริง

มันคอยเอาไปลงอย่างนี้ละ มีอยู่มากที่ว่าเทวบุตรเทวดาไม่มีเหล่านี้ ปรภพ ภพอื่น ๆ นอกจากภพของร่างของเจ้าของนี้ ปฏิเสธหมดลบล้างหมด ไม่ยอมให้ทำอะไรได้ในโลกนี้ แต่ทั้ง ๆ ที่มันก็เคลื่อนโลกอยู่นี้จะว่ายังไง มองดูแต่ตาแล้วก็เห็นมีสัตว์ที่ประเภทเต็มอยู่ในโลกนี้ เอ้า หูได้ยิน เช่นอย่างโสตทิพย์อย่างนี้ก็ลองดูซิทำไมจะไม่ได้ยิน ตาทิพย์มีทำไมจะไม่เห็น สิ่งที่เป็นวิสัยของตาใจมีของหูใจมี ทำไมจะไม่รู้ไม่เห็น สิ่งเหล่านี้มีอยู่

ตั้งพระพุทธเจ้าขึ้นชื่อนั้น ท่านทรงตาทิพย์หูทิพย์อย่างสมบูรณ์ เรื่องสัพพัญญู ๆ รู้สิ่งทั้งปวง ฟังซิ ทั้งปวงท่านรู้หมดปิดไม่อยู่ พวกเรามันสัพพัญญู โง่ไปหมด สัพพัญญู แปลว่า รู้ สัพพัญญู ๆ พวกเรามันสัพพัญญูโง่นั้นซิ อะไรมาก็กวาดเข้ามาหาความโง่ ให้ความโง่กลืนเอาหมด แสดงลวดลายของตัวออกมาว่าเป็นผู้ฉลาด มันนำหัวเราะจะตายไปความฉลาดของกิเลสเอามาอวด ความฉลาดของธรรมท่านไม่อวด แต่เวลาออกก็กิเลสพังไปเลย ท่านเอาออกตรงไหนกิเลสพังไปเลย เนอะ เพราะฉะนั้นกิเลสถึงกลัวแต่ธรรมไม่กลัวอย่างอื่น กิเลสต่อกิเลสกลัวกันเมื่อไร

เรื่องความรู้ถ้าลงกิเลสแทรก ๆ แล้วมันไม่เสมอละ ต้องเอียงเสมอ เอียงก็เอียง เข้าข้างกิเลส ความรู้ที่เป็นธรรมล้วน ๆ ไม่ได้มีอะไรมาแทรกมาแข่งมาทำลาย มาพัดมาผันให้เอียง เพราะฉะนั้นถึงเสมอเนอะซิ พระพุทธเจ้าสอนโลกก็สอนไปตั้งแต่อนุพุทธภิกขาเรื่อยไปนั่น พระองค์ดำหนิที่ตรงไหน อนุพุทธภิกขา แปลว่า ธรรมที่ทรงแสดงโดยลำดับ ตั้งแต่พื้น ๆ ของธรรมเรื่อย ๆ เหมือนเรือบินเห็นฟ้า ถ้าแปลออก อนุพุทธภิกขา นะ นอกจากไม่แปล มาปฏิบัติแล้วก็เลยไปแบบปฏิบัติเสีย ถ้าจะแปลเป็นแบบบรรณภาษาบาลีนั้นผมก็แปลได้ไม่ใช่คุย ก็เรียนมาแล้วนี่

อย่างพระพุทธเจ้าก็สอนลงมาเพื่ออันนี้ จะเรียนมากเรียนน้อยก็เรียนเพื่ออันนี้ เพื่ออันนี้ เพื่อปฏิบัติให้เห็นอันนี้ ก็ตั้งอันนี้ออกไปเลยมันจะเป็นอะไรไป เอาความจริงมาเลยไม่ต้องเอาศัพท์มาแปลกัน เพราะอันนั้นเป็นชื่ออันหนึ่งก็ทราบแล้ว

นี่ไม่ได้ประชุมกัน เป็นห่วงหมู่เพื่อนก็ห่วง แต่ว่าจะทำยังไงเรื่องชั้นของเจ้าของไม่อำนวยการก็ต้องได้อยู่ วันหนึ่งเป็นอย่างหนึ่ง ๆ วันอากาศอบอ้าวมาก ๆ นั้นอยู่เฉย ๆ ก็เป็นในหัวใจนี้ ทรงตัวอยู่อย่างนั้นนะ ใครขึ้นไปหาเหมือนข้าศึกไปหาโน่นนะ มันไม่อยากจะยุ่งอยากอะไรกับใคร อยู่พอดีเจ้าของ พอดีอย่างนั้นมันพอดีพอดี ปกติมันก็คอยลดของมันลงอยู่แล้ว ถ้ามีภาระอะไรขึ้นไปมันยุ่ง

ถ้าดูหนังสือถ้าเราจะพูดแบบโลกก็เรียกว่าเป็นเครื่องเพลินอย่างหนึ่ง พิจารณา เพราะดูเป็นธรรมทั้งนั้นนี่ เมื่อจิตไม่ไปเกี่ยวกับโลกแล้วก็จะว่าอย่างไร มีแต่เรื่องของ ธรรมก็จะบอกอย่างนี้ ใครจะว่าบ้าก็ว่าไปซิ เวลาลากมันจับทางดึงไว้จนทางขาดมันยังไม่ยอมอยู่ ก็แสดงให้เห็นแล้ว มันปั่นใส่โลก ถ้าเป็นหมาก็จับทางดึงเอาไว้ ชี้นะ ๆ อย่าไปนะ ฟาดเสียจนทางขาดมันยังไปหาชี้จนได้ มันก็เคยพอแล้วนี่ว่าไง ไล้มันไปมันไม่ไป จะว่าไง มันไม่ไปก็บอกว่าไม่ไปซิที่นี้ มันไม่ไปอะไร อย่าว่าแต่เป็นเรื่องโลก ๆ เลก ๆ เลย ธรรมดา ๆ นี่เรื่องของสมมุติธรรมตามันก็ไม่อยากไปเกี่ยวข้อง ดูเรื่องธาตุเรื่อง ชันธ์ อยู่กับเรื่องธาตุเรื่องชันธ์ไป อาศัยมันไปเท่านั้น ถึงวาระแล้วก็ทิ้ง ภารา หเว มันยัง อยู่ ภารา หเว รับผิดชอบมันอยู่นี้

ใครนั่งเอามือเท้าซ้าย (เท้าแขน) อยู่นั้น เท้าซ้ายอยู่ทำอะไรนั้น grunnฐานเอา มือเท้าซ้ายดูไม่ได้จะบอกให้ พ่อแม่ครูจารย์เคยชี้ เป็นขุนนางมาจากไหน ท่านชี้ทันที เลย มานั่งต่อที่ชุมนุมสงฆ์ครูบาอาจารย์เอามือเท้าซ้ายอย่างนี้ grunnฐานอะไร ใส่กัน เปรี้ยว ๆ เลย

เอาละเลิกกันละที่นี้